

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

תוכן עניינים

1. א. [השירה] ... נמדדת ... מבחויז ... שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמרד
2. ב. שמן תחלה לעולם ... אף הדבש
3. ג. אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר
4. ד. קרע הבא בשני שיטין יתפור בשלש אל יתפור ... בעתיקתא אבל חדתתא לית לן בה ... הא דלא אפיצן הא דאפיצן וה"מ בגידין אבל כגרדין ... בין דף לדף בין שיטה לשיטה מאי תיקו
8. ה. עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה
9. ו. מזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב
10. ז. על הארץ בשיטה אחרונה ... בתחלת שיטה
11. ח. דכריך לה מאחד כלפי שמע
12. ט. ועושה פרשיותיה סתומות

דף לא.

א. [השירה] ... נמדדת ... מבחויז ... שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמרד

כל כלי¹ שיש בנפחו אמה על אמה ברום שלש כלומר אמה שהיא 48 ס"מ לגר"ח נאה 57.6 ס"מ לחזו"א, על אמה, על רום שלש אמות שהם 1.44 מ' לגר"ח נאה 1.73 מ' לחזו"א במרובע, באמה בת ששה טפחים והצי אנבע, הרי הוא מחזיק ארבעים סאה בלח שהם 332 ליטר לגר"ח נאה. 572 ליטר לחזו"א.

¹ רמב"ם הלכות בלים פרק ג הלכה ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וכשמודדין את הכלי מודדין אותו מבחוי' אם היה בו אמה על אמה ברום שלש אף ע"פ שאין תוכו אלא פחות מזה הרי הוא טהור שאין עובי הדפנות ממעט.

אבל עובי הרגלים² ועובי הזר אם היה לו זר אין נמדדין עמו.

ב. שמן תחלה לעולם ... אף הדבש

השמן הקרוש³ אינו אוכל ולא משקה, חשב עליו⁴ כשהוא קרוש בין לאוכלין בין למשקין בטלה דעתו⁵, וכן הדם שקרש⁶ אינו אוכל ולא משקה, חשב עליו לאוכלין מתטמא טומאת אוכלין, חשב עליו למשקין בטלה דעתו. וי"א⁷ ששמן שיצא מעצמו⁸ ואף על פי שלא קרש אינו אוכל ואינו משקה⁹.

² ולא פסק כר' שמעון שזורי שאמר אם היו הרגלים גבוהות טפה אין ביניהם נמדד דאף דבמנחות דף ל"א פסק רב פפא כמותו מ"מ בחולין דף ע"ה אמר ר' יונתן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי משמע דוקא הני וכ"כ התוס' יום טוב ז"ל מעשה רקח שם

³ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק א הלכה יט

⁴ בתוספתא פ"ב דטהרות בדם מפורש כדבריו, דתניא: הדם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה, חשב עליו לאוכלין מטמא טומאת אוכלין ולמשקין בטלה דעתו. אבל בשמן תניא שם מקודם השמן לא אוכל ולא משקה. והרמב"ם מפרש לה בקרוש וכן פירשוה רבותינו בעלי התוס' בפסחים [י"ד ב] ובמנחות [ל"א ב] בשם רבינו תם. ויש לומר לדעת רבינו שאע"פ שאין בתוספתא שקרש א"א לומר דבכל שמן מיירי שהרי הוא משבעה משקים ולפיכך פירש דבקרוש מיירי (ולא נראה לו להעמידה ביוצא מאליו). כס"מ שם ועיין מעשה רקח.

⁵ דבשמן קרוש לא מהני מחשבה כלל. והטעם נראה משום דדם קרוש אוכלין הגוים כמו ששותין דם, אבל שמן קרוש א"א לאדם לאכלו מפני שמנוניתו, דכשהוא לה נותנין אותו בתבשיל וטובלין בו את הפת, אבל בקרישותו לא הוי כלל לאכילת בני אדם, לפיכך לא מהני ביה מחשבה. ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קס סעיף ז – יד

⁶ ודע דיש בזה שאלה והרי שבעה משקין יש ולמה לא ביארה התוספתא בקרוש רק בשמן ודם וחלב, ולא במים ויין ודבש ומל. ונראה דבהנהו פסיקי להו דמים הנקרשים פשיטא שלא נבטלו גם מתורת אוכל, שהרי עיקר בריאתן כן הוא דבחורף בצפוננו של עולם יקרושו, וכדכתיב: משליך קרחו כפיתים וגו' ישב רוחו יזלו מים. ודבש בכוורתו פשיטא שאוכל הוא וכבר נתבאר זה. ויין שקרוש ג"כ וודאי אוכל טוב הוא כדמוכה מחרם הדרייני שבפי' אין מעמידין [ל"ב א], ובטל לא שייך קרישה דעד שיקרוש ימוס ויכלה כדכתיב: וחם השמש ונמס, והטל היה על המן כמבואר בתורה. ערוה"ש שם.

⁷ השגת הראב"ד שם

⁸ שהראב"ד חולק שם וכאן ומפרש לה בזב מאליו,

⁹ שלדעת הראב"ד, כיון דנחית עליו תורת טומאה אף שלא קיבל עדיין טומאה, רק הוי חזי לקבל תורת טומאה היינו שהיה ראוי למאכל אדם, ואח"י נפסל מאכילת אדם וראוי לכלב מקבל עדיין טומאה עליו עד שיפסל מלאכול לכלב, עיין שם היטב [ובנוב"י מהד"ק ביו"ד סימן כ"ו ביאר שיטתו באורך], הוא הדין כאן, דהיה ראוי לתורת קבלת טומאה תו לא נפקע ממנו אף אם נקרש, ומקבל טומאה כשהוא קרוש, ומוקי להך דתניא בתוספתא (טהרות פ"ב ה"ב) בשמן שיצא מעצמו דאינו לא אוכל ולא משקה, ואם קרש אחרי זה אז אינו מקבל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וזה דוקא באם לא נטמא מעולם, רק עתה כשנקרש הוא צריך לקבל טומאה, ובוזא אינו מקבל טומאה לדעה ראשונה כשהוא קרוש¹⁰.

אבל כשכבר נטמאו ואח"כ קרשו הקרישה אינה מפקעת הטומאה ממנו,

ג. אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר

כבר התבאר במסכת גיטין דף מו: וב"מ קא. שעכו"ם שקנה¹¹ קרקע בא"י¹² אפי' שקנה קנין הגוף לעולם¹³, וגם מותר לו לחפור בה בורות שיחין ומערות ולעשות בה כרצונו¹⁴, מ"מ לא הפקיעה מן המצוות אלא הרי היא בקדושתה¹⁵, לפיכך אם חזר ישראל ולקחה ממנו, מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים, והכל מן התורה¹⁶ כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם.

טומאה אף אם הישב עליו למשקה, וטעמא דכיון דלא נחית עליה שום תורת טומאה קודם שהוקרש, דאז עדיין לא חשב עליו וכיון שיצא מעצמו לא היה בו דין קבלת טומאה בלא מחשבה, ותו הוי כנפסל מאכילת אדם טרם שחשב עליו (בחורתך מאדם), דלא נחית ביה תורת טומאה כ"ז שהוא קרוש, דלדידיה המחשבה כשהוא קרוש לא מהני. או"ש שם

¹⁰ וזה דרבינו לטעמו אוזיל דסובר לקמן פ"ב הי"ד דאובל שנפסל ממאכל אדם תו אינו מקבל טומאה, אם כי היכי שנממא מכבר ואחר זה נפסל מאכילת אדם לא נפקע טומאתו עד שיפסל ממאכל כלב. או"ש שם

¹¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י

¹² וצ"ל או שקנה באיסור או שקנה מאנס שלקחה בכח, שהרי אסור מה"ת למכור לגוי בא"י קרקע או בית ולא שום דבר המחובר לקרקע כמו אילן ואפי' בזה"ז ויש ב' לאוין בתורה כנתינת מקום לגוי בא"י, א' לא ישבו בארצך והוא חיוב על כל א' מישראל לגרשם מארצו וכ"ש המוכר לו בית או משכירו שעובר בל"ת זו ודעת הראב"ד שאין אזהרה זו אלא על ז' אומות אבל דעת הרמב"ם דבכל גוי עובר ע"ז נוהג זה, מיהו דוקא כשידינו תקיפה אבל אם אין ידינו תקיפה לגרש עובר ע"ז מארצו כיון שבלא"ה יושב בארצו אין בזה לאו זה ומותר מה"ת להשכיר לו בית ושדה, ולא ב' לא תהנם ודרשו חכמים לא תתן להם חניה בקרקע ובוזא אין אסור מה"ת אלא מכירה ומדרבנן אסרו גם שכירות שדה אבל לא שכירות בתים [אם אין בו הלאו הראשון] ולא זה נוהג גם בזה"ז מה"ת ואפי' אם כבר יש להגוי קרקע בא"י דבכל בית ושדה שמוכר לו הרי הוא נותן לו חניה בקרקע. דרך אמונה שם קמו.

¹³ שהרי הגוי אין מצווה להחזיר הקרקע ביובול. חזו"א שביעית סי' א' סק"א וסי' כ"א סק"א.

¹⁴ לרבה דק"ל כוותי ועי' בחזו"א שם סי' א', כתב דאפשר דק"ל דאין לגוי קנין בא"י לחפור בה בורות וכן אין קונה אילנות לתלשן ולהסירן ולא חל קנין ע"ז וצ"ע

¹⁵ יש ראשונים שנסתפקו אם ק"ל יש קנין או אין קנין, ויש שפסקו יש קנין ויש מכריעין שאם קנה מהגוי הקרקע במחבר אין קנין אבל אם קנה פירות תלושין אף על פי שמירחו ישראל יש קנין אבל דעת רוב הראשונים כדעת רבנו דלעולם אין קנין וכן פסק בשו"ע יו"ד סי' של"א, ועי' בחזו"א מעשרות סי' כ' סק"ב שבו שאפשר שלענין ברכה יש לחוש להפוסקים יש קנין אבל שמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה. דרך אמונה שם קו וציון ההלכה רא

¹⁶ היינו בבית ראשון שהי' מה"ת דבבית שני הרי דעת רבנו בהכ"ו דבלא"ה הוא מדרבנן אפי' של ישראל וכ"ש בזה"ז. תשו' ר' בצלאל סי' א' ומעשה רוקח ופשוט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

גם בזה"ז שהוא מדרבנן¹⁷ ואפי' בתרומת ירק קי"ל שאין קנין לגוי להפקיע¹⁸.
ואם עודה ביד גוי חייבת בתרומות ומעשרות¹⁹, איך אינו חייב ליתן לכהן אלא תרומה גדולה, אך לא תקומת מעשר ולא מעשר ללוי²⁰.
ואסור בשביעית²¹ לחרוש ולזרוע אפי' בקרקע הגוי, כיון שאין לו קנין, וכן פירותיו קדושין בקדושת שביעית, ורק על הספיחין הגדלין בשדהו לא גזרו איסור אכילה, כיון שאיסורו אינו אלא משום קנס.

דף לא:

ד. קרע הבא בשני שיטין יתפור בשלש אל יתפור ...
בעתיקתא אבל חדתתא לית לן בה ... הא דלא אפיצן הא
דאפיצן וה"מ בגידין אבל בגרדין ... בין דף לדרף בין שיטה
לשיטה מאי תיקו

¹⁷ בספר התרומה ה' א"י נסתפק בזה וכתב שראוי להחמיר וכן במרדכי ה' א"י והגר"א ביו"ד סי' של"א סק"ו וסקב"ח פי' בדעת הרמ"א דבזה"ז יש קנין גם בא"י ופסק בן הפה"ש אבל בחזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וסי' ו' סק"ב וסי' כ' סק"ז האריך להוכיח שכל הראשונים והאחרונים חולקים ע"ז וגם הגר"א עצמו לא ס"ל כן ומדברי הרמ"א אין שום ראוי וכתב בסי' כ' סק"ז שאפשר לעשר בברכה אבל במעשרות סי' ה' סק"ב כתב דאפשר דלענין ברכה יש לחוש לשיטה זו ולעשר בלי ברכה [וכ"כ בארץ הפין נתיב ד' אות כ"ו אף שתמה ע"ז הרבה] ושמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה ועי' בארץ חיים יו"ד סי' של"א סע"ח שהביא שדעת הב"י והרדב"ן והלק"ט לעשר בברכה והמב"ט וברכ"י ושדה הארץ כתבו שנהגו לעשר בלי ברכה. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק קפו

¹⁸ חזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וכ"כ בברכ"י יו"ד סי' של"א אות ד

¹⁹ תוס' כתבו בבכורות י"א ב' דלמ"ד אין קנין ומירוה הגוי פוטר איצטריך קרא לגוי המעשר פירותיו ונותן ללוי דאין הלוי חייב ליתן תרומת מעשר לכהן אלמא דמה"ת יכול להפריש הגוי וכ"כ הר"ש בפ"ק דפאה מ"ו וכ"כ רש"י בגיטין כ"ג ב' ובקדושין מ"א ב' דגוי תורם מדאורייתא פירותיו למ"ד אין קנין וכן מבואר ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ותוס' הרא"ש ושיטה לא נודע למי בקדושין מ"א ב' ע"ש וכן מבואר בהדיא בתוס' ע"ז כ"א א' ד"ה דהא דגם בעודה ביד גוי חייבת. וכן דעת המהר"ט בתשו' סי' מ"ג וכדעת אביו הרב המב"ט ח"א סי' כ"א ע"ש וכ"ד הגר"א יו"ד סי' של"א סק"ח וכ"ג דעת הפר"ח כאן וכן הסכים בפה"ש סי' ט"ז סק"מ וסי' כ"ג סקב"ט וכ"ד הרבה אחרונים כמו שהביא בס' המעשר והתרומה פ"ג ס"ד ע"ש וכן דעת החזו"א שביעית סי' ג' סקב"ה וע"ש סי' א' סק"ג.

²⁰ כמבואר ברמב"ם שם הלכה יא

²¹ חזו"א שביעית סי' כ' סק"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ספר תורה שנקרעה²² בו יריעה בגליון למעלה או למטה ונכנס הקרע בין האותיות בתוך הכתב²³, עד ב' שיטין יתפור, עד ג' שיטין לא יתפור שהוא גנאי לספר ואינו נזו²⁴. ועל כן צריך לסלק היריעה²⁵.

במה דברים אמורים ביטן שאין עיפוצו ניכר והתפירה אינה נאה שבולטת הרבה, אבל כל זמן שעיפוצו ניכר תופר אפילו קרע הבא בתוך ג', שהתפירה אינה ניכרת כל כך כיון שהוא מעופץ.

אולם אפילו במעופץ לא יתפור רק קרע הבא עד ג' שיטין ולא יותר, שכיון שצריכה להיות התפירה גדולה מתגנה בה הספר,

וכן הדין אם נקרע בין דף לדף בין תיבה לתיבה יתפור²⁶. אולם י"א²⁷ שאם נקרע בין שטה לשטה או בין דף לדף שלא כנגד הכתב עד שאילו נקרע כן כנגד הכתב היה נכנס תוך ג' שיטין לא יתפור.

וס"ת שלנו לכולי עלמא יתפור שהרי הגידין הן לבנות והקלפים שלנו גם כן לבנות אם כן הדבר ידוע שאין התפירות ניכרות בס"ת ואפילו בג' יתפור וכן לדבק קלף על הקרעים בדבק²⁸.

²² שו"ע ונו"כ יו"ד רפ א

²³ שזוהו הבעיא בגמ' לרמב"ם כמ"ש ב"י ולא איפשטא ובטור לא כתב אלא בין שיטה לשיטה ונראה שלא גרס בגמ' הך בין תיבה לתיבה וכן הוא בגמ' שלנו ובאמת הוא תמוה דזה הוא נכלל במה שכתב תחלה שיש חילוק בין שני שיטות לשלשה ולרמב"ם שגורס בין תיבה ג"ל דלעיל מיירי בין אותיות וכ"פ בכ"מ ופסק הרמב"ם לקולא דס"ל שאין כאן איסור דאורייתא ומבואר בתשובת הרא"ש שמביא בית יוסף דקרע בגליון של ס"ת פשיטא אינו פוסל כלל ולא כהטור שמחמיר בזה אלא כרמב"ם דמיקל והיינו אפי"ן גם בקרע בין תיבה לתיבה ואפי"ן תוך שלש. ולענין הלכה יש להחמיר בין תיבה לתיבה כמו בין האותיות כדעת הטור בזה דתוך ג' לא יתפור. ט"ז שם ג

²⁴ ט"ז שם א

²⁵ ופשוט שגם בדבוק מבחוץ בקלף לא מהני בזה כיון שיש כאן פסול והוא כנהלק האות דבסמוך ובהא איירי היא דמהר"ם שאסור לדבקה כמו שכתב הטור. ט"ז שם ב

²⁶ דברי שאין מיירי בין אות לאות ומ"מ לא נתקלקל האות וכאן מיירי בין תיבה לתיבה ולא בין אות לאות הלכך יתפור אבל הטור נראה שאין מהלק בין אות לאות ובין תיבה לתיבה. ש"ך ה

²⁷ ש"ך שם ד מדיוק דברי הטור

²⁸ ש"ך שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הכנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אולם זה דוקא שהקרע התחיל ביריעה בגליון ובא לו בתוך השיטין אבל לא נקרע הגליון אלא שנקרע בתוך השיטין בלבד אפילו בג' וד' וד' נמי יתפור אפילו בלא עפיצן²⁹.

בדיעבד אם תקנה בתפירה או בדבק, וזה נמצא בשעת הקריאה שאין להוציא אחרת בשביל זה, שהרי אין כאן פסול רק שאינו הידור וכל שכן אם אין שם ספר תורה אחרת שיש לקרות בזאת התורה³⁰.

י"א³¹ שכל זמן שלא תפרו אפי' לא נקרע אלא בשיטה אחת אסור לקרות בו עד שיתפור. ויש מתירים³².

אם לא נכנס הקרע בתוך השטה, אלא שהגליון לבדו נקרע למעלה או למטה יכולין לקרות בה לכתחלה לכו"ע אף על פי שעדיין לא תפרה, אולם לכתחלה יתקן כל מה דאפשר³³.

וכשיתפור יזהר שלא יתחב המחט תוך הכתב שהרי המחט יקרע ויחלוק האות, אלא יתחוב חוץ לכתב.

וכל הקרעים אין תופרין אותם אלא בגדין שתופרין בהן היריעות זו לזו. ויש אומרים אף על גב דהלכה למשה מסיני שאין תופרין אלא בגדין, הני מילי בתפירת היריעות זו לזו, אבל יריעה שנקרעה יכולין לתפור במשי או בחוטיין, ובשעת הדחק סומכין עליהם, אבל אם אפשר בגדין טוב יותר.

²⁹ ש"ך שם א מהב"ח

³⁰ מ"ז שם ב

³¹ דעת הב"ח מובא בש"ך ומ"ז וכן פסק הש"ך ב

³² מ"ז שם א

³³ ש"ך שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

יש אומרים בכל מקום שמותר לתופרה³⁴, אם נקרעה מותר גם כן לטלות ולדבק עליו קלף מבחוץ ולדבק הקריעה על ידי כך. וכן אם נחסר דבר כגון אות שלם או תיבה שלימה כותבין אותו על אותו הקלף³⁵, וכן נהגו³⁶.

יש מתירים³⁷ אפילו אם כותב חצי האות על המודבק וחצי על היריעה ויש אוסרים³⁸ אלא אם כולו על המודבק.

אך בכל הקרעים יזהר שלא תחסר אות אחת או תשתנה מצורתה או שתיחלק האות. ואם נחלק שום אות על ידי הקריעה ונשתנה צורתו בעודו חלוק פסולה ולא מהני מה שמדבקו מאחוריו, אף על פי ששפתי הקריעה חוזרין ונוגעין זו בזו על ידי הדבק וחוזר האות לצורתו ולא נחסר הקלף כלל אלא שנקרע ונסדק, מכל מקום בעינין שיהא האות מוקף גויל, אפילו היכא שהאות שלם ולא נסדק כלל אלא שנחסר הקלף שבתוך החלל פסלינן ליה, כל שכן היכא שגוף האות נחלק לשנים ונשתנה צורתו ועל ידי הדבק הוא חוזר לצורתו זה אינו נקרא מוקף גויל מכל צד³⁹.

³⁴ כלומר אם הוא קרע הבא בתוך ב' שימין או בתוך ג' ועפיין בענין שמותר לתפור מותר לדבק אבל אם אסור לתפור אסור ג"כ לדבק והב"ח כתב בסעיף ב' שנהגו להקל כהרא"ש עכ"ל משמע מדבריו דאפילו היכא דאסור לתפור מותר לדבק דהא בקרע תוך ג' דאסור לתפור מתיר הרא"ש לדבק וכן משמע עוד יותר למעיין בדברי הרא"ש דבכל ענין מותר לדבק ואפשר לא בא הב"ח לומר אלא דנהגו כהרא"ש לאפוקי מהר"מ דחולק עליו וס"ל דאפי' היכא דמותר לתפור אסור לדבק אבל לא נהגו כהרא"ש ומ"מ נראה לי דכדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו בשעת הדחק מיהו כל זה בשלא נחלק האות אבל נחלק האות אסור לדבק בכל ענין כמו שיתבאר. ש"ך שם ו

³⁵ דאין זה דומה לנחלק גוף האות ע"י הקריעה דבסמוך דלא מהני קלף הדבוק דשם אין כתב כי אם ע"י הדבק ואף על גב ששפתי הקריעה נוגעים זה בזה ולא נחסר הקלף אלא שנקרע ונסדק מ"מ נפסל שהרי אין מוקף גויל. ט"ז ד

³⁶ מדברי גן המלך לבעל גינת ורדים (אות ה') מבואר דס"ל דאם נכתב על המלאי ואח"כ דיבק המלאי לס"ת או לאחר שנכתב על הדיבוק המלאי נתפרק הדיבוק אינו מועיל לדבקו שנית דהוי לגבי ס"ת תעשה ולא מן העשוי ומה"ט כתב שם דאין לכתוב שם אזכרה מקצת על המלאי וחצי על העור דשמא יתפרק המלאי ויצטרך גניזה דאין תקנה לחזור ולדבקו. חי' רע"א

³⁷ שכשבא לכתוב על אותו הדבוק הוי ליה ככותב על שאר היריעה דנעשה גוף אחד ע"י הדבוק כי טוב הוא ועל כן ודאי שפיר יכול לכתוב אות אחד קצתו על היריעה וקצתו על הקלף כן נראה מבואר כונת מהרי"ק שם וראיתו ממה שאמרו בירושלמי ודובקין בדבק. ט"ז שם ד

³⁸ הב"ח כתב דאם כתב מקצת האות על היריעה וקצתו על המלאי הרי פסול לדברי הכל דהא אפילו היכא שנקרע האות באמצע אף על פי שהדבק מחזיקו פסול כיון שאינו מוקף גויל אף על פי שכל האות על היריעה כ"ש כשמקצת האות על היריעה ומקצת על המלאי דכשתחלוק המלאי נמצא כאן חצי אות וכאן חצי אות עכ"ל. ולענ"ד נראה שאינו כן דכיון שהקלף הדבוק מהני למה שכתוב עליו והוא כנכתב על היריעה למה לא יועיל ג"כ לכתוב הציה על זה וחציו על זה. ט"ז שם אולם הש"ך הביא את דברי הב"ח להלכה.

³⁹ ולא דמי למה שנתבאר בא"ח סי' ל"ב בסט"ז דאם נפסק אחד מהאותיות הפשוטות שהוא כשר דהתם מיירי שלא נשתנה צורת האות אף על פי שחלק ולא נדבק ע"ש כ"כ העט"ז ומביאו בספר מעדני מלך דף פ"ב ע"א. ש"ך ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

הבאים אזזריהם בים לא צשאר בהם עד אזוד ובני ישראל הלכו
ביבשה בתוך הים והמים להם זומה בוימינם ובשמאלם וישע
יהוה ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים
מות על שפת הים וירא ישראל את הים הגדלה אשר עשה יהוה
במצרים ויראו העם את יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה ויאמרו
לאמר אשירה ליהוה כי גאה גאה
סוס ורכבו רמה בים עלי וזמרת יה ויהי עלי
לישועה זה אכלי ואצודלו
פרשת בסלח

מנין השורות שבשירת הים קצוב שלשים. ראשי השורות צוינו באיזו מלים הן מתחילות: אז, לאמר, ורכבו, לישועה... עד סוף השירה. ואין המנין מעכב. וכן שינה בפיוזר התיבות ממה שנהגו, לא פסל, ובלבד שיהא אריח על גבי לבנה. אף בסוף השירה, קודם "ותקח מרים", מניחים שורה חלקה, ונחשבת אף היא ברמב"ם בין הפרשיות הפתוחות

אולם שירת האיזו אין כותבים כך אלא כל שורה נחלקת לשתיים. ויש באמצע ריוח אחד, וכותבים אותה בשבעים שיטות⁴³. וגם בזו אם שינה ולא כתבה כשירה פסולה או אם כתב פרשה אחרת ככתיבת פרשת האיזו פסולה.

האיזו השמים ואדברה
יערף כבוטר לקוזי
כישעירם עלי דישא
ותשמע הארץ אמרי פי
תזל כטל אמרדתי
וכרביבים עלי עשב
פרשת האיזו

וכבר התבאר במסכת שבת דף קג: שאם⁴⁴ שינה את צורת השירה וכתבה כשאר התורה, או שכתב את שאר התורה כצורת השירה הרי אלו יגנוז. לדעת הרמב"ם פסול ואין לו תקנה, אלא מסלקים אותו הדף שטעה בו. והרא"ש מכשיר למחוק ולתקן. אם נודמן תיקון כזה שלא יצטרך למחיקת השם.

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד ערה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

לפיכך כתב שירת הים⁴⁵ כשאר הכתב, ואפילו אם כתבה כשירת האזינו⁴⁶ או שכתב שאר הכתב כשירה⁴⁷, פסול. ודוקא שכתב השירה כשאר הכתב בלא פיזור, אבל אם שינה בפיזור ממה שנהגו, לא פסל, ובלבד שיהא אריח על גבי לבינה. כלומר שיהא הכתב שהוא הלבינה גדול מהאריח שהוא הריוח הפנוי⁴⁸.

השירות הכתובים בנ"ך יש לכותבם כדרך שכותבים שירת הים אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח, לפיכך שירת דוד שבשמואל ובתהילים ושירת דבורה יש לכתוב באופן זה⁴⁹.

ואם שינה לכתוב צורת שירת הים כצורת שירת האזינו וודאי פסול אך כששינה צורת האזינו לצורת שירת הים הסתפקו באחרונים אם פסולה.

ו. מזוזה שעשאה שתיים ושלוש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה נקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב

כשכותב⁵⁰ מזוזה כותב כל שיטותיה שוות שלא תהא אחת ארוכה מחברתה.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם נ

⁴⁶ ערוה"ש שם יט

⁴⁷ אבל כששינה צורת האזינו לצורת שירת הים מסתפקא לי טובא. ערוה"ש שם

⁴⁸ כפי הש"ך והאחרונים שם איפכא מהט"ז

⁴⁹ קובץ תשובות הרב אלישיב חלק א סימן קיג שכתב בהתייחס לשואל "כיון דחזינן דכן הוא מנהג העתיק של הספרי דווקא לכתוב שירת דוד אריח ע"ג אריח כך צריכים לנהוג. כי כחה של מנהג יפה להכריע אפי' נגד רוב דעות, ומנהג עוקר הלכה". ועיקר היסוד אשר עליו בנה אריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה הוא – הכת"י שהביאו מהלב שבסורי המיוחס לבן אשר שה"י בזמן הגאונים ושמה מופיע שירת דוד כשירת האזינו אריח ע"ג אריח. וסתר הדבר מרבינו יהונתן מלוניל שב"י כל השירות כולן כגון אז ישיר ושירת דבורה אריח ע"ג לבינה" וכן ר' ישעי' הראשון מטראני (הו"ד במנחת שי בזה"ל "שירת וידבר דוד צריכה לכתוב אריח ע"ג לבינה והעושים אריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה שלא כדון הם עושים" עכ"ל (ובתוס' ר"י"ד אשר לפנינו לא מצאתי לשון זה)) וכן תלמידו של המרדכי שהגמ' מיירי כגון שירת הים דבורה ודוד, הרי יש להניח שכך נהגו הם בעצמם למעשה ומ"ש דחזינן דכן הוא המנהג – במנחת שי כתוב רק ש"סופרים רבים כי שירה זו אריח ע"ג אריח" ואף איהו מוסף "וכן מצאתי במקצת נוסחי עתיקי שכתובה אריח ע"ג לבינה". וא"כ אין לנו שכך הוא המנהג הפשוט, לכתוב אריח ע"ג אריח. וכתב עוד ולדידי חזי לי הני ספרי נביאי בבתי מדרשות הותיקות בירושלים עיה"ק כתובים אריח ע"ג לבינה, ואין להעלות על הדעת שנהגו פה ככל העולה על רוחם, כי מנהגי הפרושים באה"ק יסודתם מתלמידי הגר"א ז"ל מיסדי היישוב הישן, וממקום קדוש יהלוך. ולשנות את המנהג שנהגו משנות דור על סמך כת"י שגילו לאחרונה שמיחסים אותו לבן אשר – ערבך ערבא צריך. ומאן קמסהיד שהוא הוא "הספר הידוע במצרים שהגיהו בן אשר" שעליו הסתמך הרמב"ם כמ"ש בפ"ח מהס"ת.

בברכת התורה יוסף שלו' אלישיב

⁵⁰ שו"ע ונו"כ רפח ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הַלְנַתָּא לְמִשִּׁיחָא בְרַף הַיּוֹמִי

מסנת מנחות

ואם האריך בשיטה אחת יותר מבאותה שלפניה ובאותה שתחתיה קצר יותר מבאותה שלפניה ולפני פניה, כגון שכתב באחת שתי תיבות ובשנייה שלש תיבות ובשלישית תיבה אחת הרי זו כשרה, שזהו נוי שזה דומה לכתיבת שירה דאז ישיר משה, דשיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה ואין ממלא כל השיטה, ובלבד שלא יעשנה כקובה כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעלה, דהיינו אחת שתיים שלש, כזה

שְׁמוֹעַ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶזְרָד וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּכֹל לִבְבְּךָ וּבְכֹל נְפִשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם עָלֶיךָ
לִבְבְּךָ

זנב, שלש שתיים ואחד, כזה

שְׁמוֹעַ
יִשְׂרָאֵל ה'
אֱלֹהֵינוּ ה' אֶזְרָד
וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּכֹל לִבְבְּךָ וּבְכֹל נְפִשְׁךָ
וּבְכֹל מְאֹדְךָ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם עָלֶיךָ לִבְבְּךָ

כעין גול, כמשמעו שכל זה אינו נוי בכתיבתה.

ז. על הארץ בשיטה אחרונה... בתחלת שיטה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

על הארץ⁵¹ יכתוב בראש שיטה אחרונה ולא יכתוב בה יותר, והטעם שבוזה יהיה כימי השמים בסוף השיטה שלפניה ועל הארץ בתחלת שיטה זו, ויהיו שמים וארץ מרוחקים זה מזה לסימן שיאריכו ימינו כי היכי דמרחקי שמים מארץ⁵². ואם שינה כשר⁵³.

ח. דכריד לה מאחד כלפי שמע

כשגולל את המזוזה כורכה מסופה לראשה, מאחד כלפי שמע⁵⁴.

ט. ועושה פרשיותיה סתומות

התורה מחולקת לפרשיות, כאשר בין פרשה לפרשה בספר תורה יש להניח ריוח בשיעור תשע אותיות. ותניא בתורת כהנים⁵⁵, 'מה היו ההפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה'.

הפרשיות נחלקות ל'פרשיות פתוחות' ו'פרשיות סתומות'. פרשיות פתוחות הן פרשיות שהריוח שלפניהן פתוח, ופרשיות סתומות הן פרשיות שהריוח שלפניהן סתום. וביארו הפוסקים⁵⁶ שפרשה פתוחה מורה על היותה פרשה לעצמה ושאינן לה שייכות לפרשה הקודמת לה, ואילו פרשה סתומה נמשכת לפרשה הקודמת לה אלא שניתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה. ואמרו בשבת⁵⁷, 'פרשה פתוחה לא יעשנה סתומה, סתומה לא יעשנה

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם י

⁵² לבוש ומ"ז ה

⁵³ עיין בספר חומות ירושלים סי' רמ"ה שכ' אם שינה במזוזה בסיום על הארץ ממאי דאיתא בש"ס אין קפידא וכן בהיפוך בתפילין אם כ' על הארץ כבמזוזה ש"ד וראיה מהך דמירושלמי ומ"ס דמזוזה לתפילין או בהיפוך משנין או לא ועכ"פ מצד כתיבה אין קפידא ע"ש. פ"ת שם ו ועי' מראה הפנים על הירושלמי פי"א דסנהדרין ה"ד בסופה [בד"ה והא תני ב' פרשיות שבמזוזה וכו', שפלפל בהאי דינא דעל הארץ יכתוב בראש השיטה, אם זה לעיכובא או למצוה בעלמא, וכתב די"ל דהוא פלוגתא בין הירושלמי להבבלי וכו', והבבלי סובר דהוי רק מצוה בעלמא, וכמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' מזוזה ה"ה מצוה לכתוב על הארץ בשיטה אחרונה ע"ש ואכמ"ל]. דעת תורה כאן.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם יד

⁵⁵ פ"א ה"ט.

⁵⁶ שו"ת מהרש"ל (סי' לו), מחצית השקל (סקמ"ח).

⁵⁷ דף קג:

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

פתוחה, היינו שאין לכתוב את הפרשיות באופן אחר ממה שנתקבל בהן, ואם שינה פסול⁵⁸.

נחלקו הרמב"ם והרא"ש מהי פרשה פתוחה ומהי פרשה סתומה. דעת הרמב"ם⁵⁹ שפרשה פתוחה היא לעולם פרשה המתחילה בתחילת השורה, ולכן צריך לסיים את הפרשה הקודמת באמצע השורה שלפניה, כדי שישאר ריוח של תשע אותיות עד סוף השורה, ואם לא נשאר ריוח של תשע אותיות עד סוף השורה, יש להשאיר את כל השורה שלאחריה חלק ולהתחיל בשורה הבאה בתחילת השורה⁶⁰. ופרשה סתומה לדעתו היא לעולם פרשה שאינה מתחילה בתחילת השורה, אלא או שהיא מתחילה באמצע השורה ויש ריוח בתחילת השורה⁶¹, או שהיא מתחילה בסוף השורה ויש ריוח באמצע השורה.

ודעת הרא"ש⁶² שפרשה פתוחה היינו שהריוח פתוח מאיזה צד שהוא או בתחילת השורה⁶³ או בסופה, ויכול להניח ריוח של תשע אותיות הן בתחילת השורה הן בסופה. ופרשה סתומה היינו שהריוח באמצע השורה, ומשני צידי הריוח כתוב. ואם נמר את הפרשה בסוף שורה והפרשה שאחריה סתומה, יניח שורה שלימה חלק, שאנו רואים את השורה האחרונה של הפרשה והשורה החלקה והשורה שבתחילת הפרשה כאילו הן שורה אחת, ונמצא הריוח מוקף בכתב מכל עבריו והפרשה סתומה⁶⁴.

⁵⁸ רמב"ם (ס"ת פ"ח ס"ג), שו"ע (יו"ד סי' רעה ס"א).

⁵⁹ ס"ת פ"ח ה"ב.

⁶⁰ ולדעת הרא"ש, באופן זה שסיים בסוף השורה והשאיר שורה חלק והתחיל שוב בתחילת השורה, היא פרשה סתומה, כדלהלן.

⁶¹ ולדעת הרא"ש באופן זה היא פרשה פתוחה, כדלהלן.

⁶² ה"ל ס"ת סי' יג.

⁶³ ולהרמב"ם באופן זה היא פרשה סתומה, כדלעיל.

⁶⁴ ובאופן זה לדעת הרמב"ם היא פתוחה, כדלעיל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ריוח שבין⁶⁵ פרשת שמע לפרשת והיה אם שמוע מצוה לעשותה פרשה סתומה, ובמזווה אינו יכול לעשות סתומה שכשרה אליבא דכ"ע כיון שצריך להתחיל שטה שביעית והיה אם שמוע כו' ולדעת הרא"ש צריך להניח שורה חלקה כדי שתהיה סתומה ולרמב"ם ייחשב זאת כפתוחה

לפיכך יעשה סתומה שכשרה לדעת הרמב"ם כלומר שיתחיל והיה אם שמוע עם ריוח לפניו. שאם לא יוכל לכתוב באופן שיוצא ידי כולם לא יסור מדברי הרמב"ם.

ואם עשאה פתוחה כשרה, לפי שאינה סמוכה לה בתורה.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

